

GASD

Goudse Adviesraad Sociaal Domein

Aan: Het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Gouda
per mail

Betreft: ongevraagd advies Mantelzorgbeleid

Gouda, 5 juli 2018

Geacht College,

In de afgelopen maanden heeft de GASD zich georiënteerd op de mantelzorg in Gouda. Dat leidt tot de volgende overwegingen en adviezen.

Mantelzorg is zo oud als de mensheid.

Toch wordt mantelzorg vaak beschouwd als een aanvulling op het systeem van sociale zorg in plaats van andersom. Vanouds zorgen mantelzorgers langdurig en onbetaald voor een chronisch zieke, gehandicapte en/of hulpbehoevende naaste: een partner, ouder, kind of ander familielid, vriend of kennis. Zij hadden vaak al een relatie met degene voor wie ze zorgen en er bestaat dientengevolge een – vaak grote - emotionele betrokkenheid. In veel gevallen is mantelzorg geen keuze maar overkomt het je, word je er toe veroordeeld. En dat heeft in menige situatie niet alleen maar positieve gevolgen. De relatie verandert van karakter en er kunnen gemakkelijk spanningen ontstaan. Voor de zorgvrager is de sociaal-emotionele binding met de mantelzorger een enorm pluspunt. De mantelzorger is geen vreemde en tussen mantelzorger en zorgvrager heerst een grote mate van vertrouwelijkheid en vertrouwen. En dat bevordert het welzijn van de zorgvrager en daarmee de effectiviteit van de hulpverlening.

Groter beroep op mantelzorg

In het zorgbeleid, met als centrale begrippen zelfredzaamheid en langer zelfstandig blijven, wordt in toenemende mate een beroep gedaan op hulp uit de directe omgeving van de zorgvrager. Niet onmiddellijk meer professionele hulp inzetten, maar eerst nagaan of de zorgvrager in zijn directe sociale omgeving ondersteuning kan aanboren, zo is het adagium. In dat systeem is het fenomeen mantelzorg van essentieel belang.

Daarnaast zijn er andere ontwikkelingen die een intensivering van de mantelzorg veroorzaken. Te noemen zijn de bezuinigingen in de zorg, de in Midden Holland bovengemiddelde vergrijzing, het steeds ingewikkelder worden van de samenleving (waaronder de “verinternetting”), en de grotere fysieke afstanden naar winkels, welzijns- en medische en andere voorzieningen.

Economische betekenis

Als we een mantelzorger conform Palet Welzijn en Mezzo definiëren als een persoon die zonder betaling meer dan 3 maanden minimaal 8 uur per week voor een zorgvrager in zijn omgeving zorgt,

zijn er in Gouda ruim 2000 mantelzorgers, waarvan ca. een derde deel is geregistreerd bij Palet Welzijn.

Het economisch nut voor de Goudse samenleving kan bij 2000 mantelzorgers heel conservatief becijferd worden op ca. € 8 mln. per jaar (vgl. WMO op de Goudse begroting: € 37 mln.). In deze tijd van bezuinigingen bepaald niet te veronachtzamen!

Spanningen in beleid

In het gemeentelijk WMO-beleid wordt de ongereguleerde mantelzorg geconfronteerd met overheidsbeleid. In die confrontatie zit niet zelden spanning: moet ik in het keukentafelgesprek eerlijk zijn over mijn mantelhulp of kost me dat ondersteuning op basis van de WMO?

De WMO schrijft voor dat de gemeente een ondersteunende, voorwaardenscheppende en waarderende taak t.a.v. de mantelzorgers heeft. Evenwel, veel activiteiten van mantelzorgers spelen zich af in zorgdomeinen waarin niet de WMO maar de Zorgverzekeringswet en de Wet Langdurige Zorg leidend zijn. Hier ligt een uitdaging voor de gemeente om samen met de uitvoerders van de WLZ en de zorgverzekeraars een beleid te ontwikkelen waarin niet de systeemregelgeving leidend is maar waarin cliënt - en in het verlengde daarvan de mantelzorger - centraal staat. Naar schatting 30-40% van de acute zorg voor ouderen zou te voorkomen zijn als er meer wordt geïnvesteerd in preventie en in de ketenbenadering. Maar de lasten daarvan komen vooral bij de gemeente terecht!

Adviezen

De GASD heeft met instemming kennis genomen van het Coalitieakkoord 2018-2022, waarin vermeld staat dat de gemeente het mantelzorgbeleid wil verbeteren en wil investeren in de samenhang met door andere regelgeving beheerste delen van het zorgdomein. Veel menselijk leed kan zo worden voorkomen en op den duur zal deze benadering ook minder zorgkosten met zich meebrengen. Onderstaande adviezen zijn als een bijdrage aan dit beleid te beschouwen.

Cliëntervaringsonderzoek WMO 2017

Hieruit wordt duidelijk dat er in Gouda een grotere kloof dan gemiddeld gaapt tussen de gemeente en de mantelzorger v.w.b. de onderlinge bekendheid. Voorts blijkt dat ca. de helft van de mantelzorgers óf geen mening heeft óf kritisch is over het ondersteuningsaanbod. Er zou heel wel een verband kunnen bestaan tussen beide feiten. Immers, als je niet weet wie de mantelzorgers zijn valt er ook moeilijk een passend ondersteuningsaanbod samen te stellen.

Advies 1: Doe een systematische poging om een volledig beeld te krijgen van de mantelzorgerspopulatie in Gouda.

Behoeftte aan voorlichting .

Eén van de belangrijkste aspecten is de toerusting van de mantelzorger. Is zij/hij in staat adequaat om te gaan met de specifieke situatie van de zorgvrager? Immers, zorgen voor een demente bejaarde vergt heel andere kwaliteiten dan zorgen voor een autistisch kind of een persoon met een psychische kwetsbaarheid. En een jeugdige mantelzorger in de eigen gezinssituatie heeft weer een andere toerusting nodig. Er wordt al wel het e.e.a. georganiseerd maar de kwaliteit van de mantelzorg en de voldoening van de mantelzorger kan door een intensivering van deze activiteiten aanzienlijk worden verbeterd.

Advies 2: Stel relevante organisaties in staat meer toerusting-bijeenkomsten voor mantelzorgers van verschillende categorieën zorgvragers te organiseren.

Aanvragen respijtzorg

Voor menig mantelzorger zijn respijt-mogelijkheden tijdens welke ze “even op adem kunnen komen”

van beslissend belang om hun zware taak te kunnen blijven vervullen. Daarom is het heel zorgelijk dat er in Gouda een groot tekort aan vrijwillige respijtzorgers bestaat. Waar mogelijk dient de gemeente bij te dragen aan de vermindering van dat tekort. Dan is het des te opmerkelijker dat de gemeente erg terughoudend lijkt om te gaan met de aanvragen van huisartsen voor respijtzorg. De GASD constateert dat dit aanvraagproces zo moeizaam verloopt dat de potentiële aanvragers regelmatig niet eens meer aanvragen indienen. De oorzaken van deze situatie zijn de GASD niet bekend maar met name voor de langdurige mantelzorger en de werkende mantelzorger pakt dit heel verkeerd uit, temeer daar mantelzorgers vaak pas een beroep op respijtzorg doen wanneer het water tot aan de lippen staat

Advies 3: Ga in overleg met de aanvragers van respijtzorg over de behoefte daaraan.

Advies 4: Zorg voor adequate procedures, inclusief een snelle procedure in urgente gevallen, zodat er ruimhartiger gebruik gemaakt kan worden van de mogelijkheden van respijtzorg.

Jeugdige mantelzorgers

De jeugdige mantelzorger is een aparte categorie die misschien nog wel moeilijker te bereiken is dan de volwassen mantelzorger. Het gaat heel vaak om verstoringen in de gezinssituatie (ziekte, verslaving, schulden, enz.) waar het kind geleidelijk in terecht komt en waar het doorgaans niet mee te koop loopt. Nog onlangs heeft de Kinderombudsman dit punt aan de orde gesteld Het zou gaan om 25% van de kinderen. Een belangrijke oplossingsrichting is als de behandelaar van de ouder ook informeert naar de situatie thuis en met name naar die van de kinderen. Het feit dat de jeugdpsychiatrie en de volwassenenpsychiatrie niet meer onder dezelfde wettelijke kaders vallen mag er niet de oorzaak van zijn dat jeugdige mantelzorgers een grotere kans lopen om aan hun lot overgelaten te worden.

De GASD wijst erop dat ook de Jeugd- en Gezondheidszorg en het schoolmaatschappelijk werk veel kunnen betekenen bij het identificeren van probleemsituaties bij jeugdige mantelzorgers.

Advies 5: Zorg dat de verschillende instellingen die in het domein van de jeugd werken, attenter zijn op jeugdigen die het mantelzorgen niet meer aankunnen. Faciliteer dat er een snelle verwijzing naar zorgverlening kan plaatsvinden waarbij de samenhang met de zorg die aan de ouder(s) wordt verleend, gegarandeerd is.

Mantelzorgpas

Binnenkort vervalt de Mantelzorgpas. Mantelzorgers krijgen gratis de Rotterdampas. Het probleem daarbij is dat een aantal aanbiedingen van de Mantelzorgpas niet op de Rotterdampas worden overgenomen.

Advies 6: Neem op de Rotterdampas een extra aanbod voor alleen de Goudse mantelzorgers op.

Graag vernemen wij uw reactie op deze adviezen.

Met vriendelijke groet,

Anke Huisman-Mak
voorzitter Goudse Adviesraad Sociaal Domein